

Poslušanje glasbe in izražanje glasbenih doživetij v vrtcu

Izvleček

Prispevek obravnava aktualno temo, doživljajsko poslušanje glasbe v povezavi z različnimi načini izražanja glasbenih doživetij. Namen raziskave je proučiti značilnosti poslušanja glasbe pri otrocih, starih od 4 do 6 let, s posebnim poudarkom na analiziranju njihovega izražanja glasbenih doživetij. Ugotovitve kažejo, da nam pedagoška dokumentacija o izražanju glasbenih doživetij omogoča vpogled v glasbeno vedenje otroka in razumevanje njegovega doživljanja glasbe. Otrok zna z glasbo vzpostaviti stik. Ob njej vzpostavi različna razpoloženja. V glasbi prepoznava nekatere glasbene prvine, elemente in oblikovne dele. Izrazi jih in jih opisuje na njemu lasten način. Doživljajsko poslušanje glasbe v povezavi z dejavnostmi izražanja doživetij je v vrtcu primeren način spodbujanja otrokove glasbene komunikacije in ohranjanja zanimanja za glasbo.

Ključne besede: glasbena vzgoja v vrtcu, poslušanje glasbe, doživljanje glasbe

Uvod

Glasbena vzgoja kot pomemben sestavni del estetske in umetnostne vzgoje zagotavlja temelje za skladen in uravnotežen

Listening to Music and Expressing Musical Experience in Kindergarten

Abstract

The article deals with a current topic, experiential listening to music in connection with various ways of expressing musical experiences. The purpose of the study is to examine the characteristics of listening to music with 4- to 6-year-old children, with special emphasis on analysing their musical experience expression. The findings show that educational documentation concerning musical experience expression allows insight into the musical experience of the child and their understanding of the experience. Children know how to establish contact with music. When listening to music, they experience various moods. They identify certain musical basics, elements and formative components. They express and describe them each in their own way. Experiential listening to music in preschool, in connection with activities for expressing the musical experience, is a good way of promoting the child's musical communication and maintaining their interest in music.

Keywords: musical education in preschool, listening to music, experiencing

osebni razvoj. S poslušanjem, izvajanjem in ustvarjanjem glasbe vplivamo na otrokov čustveni, socialni, spoznavni in gibalni razvoj (Denac, Vrlič, 2001, 109). Glasba je umetnost, ki ideje in čustva izraža z zvoki in ritmi. Ta komunikacija v otro-

ku razvija občutek bogastva, polnosti in lepote (Pesek, 1997). Otrok v tem procesu odkriva poseben svet. S poslušanjem glasbe zato želimo pri njem zbuditi, poglobljati in oblikovati željo po glasbeni komunikaciji. Prav zanimanje in radovednost sta neke vrste gonilna sila glasbenega razvoja, ki je tesno povezan z razvojem otrokove slušne zaznave, pozornosti na zvok in čustvene občutljivosti ter z razvojem glasbenega okusa in estetskim razvojem (Plut - Pregelj, 1990; Denac, 2010; Borota, 2013).

V prispevku obravnavamo poslušanje glasbe kot poustvarjalni proces zaznavanja, prepoznavanja, sprejemanja in doživljanja glasbe (Oblak, 2001), v katerem postane poslušalec sooblikovalec glasbene umetnine. Glasbo sooblikuje, ko jo v svoji notranjosti podoživi in ji da pomen kot individuum, na podlagi lastnega estetskega doživljanja in miselnih procesov. Prav zaradi tega je poslušanje glasbe aktivna oblika glasbene komunikacije med poslušalcem, posrednikom glasbe in glasbo samo. Na vzpostavljanje tovrstne glasbene komunikacije vpliva več dejavnikov. Prostor, v katerem glasbo poslušamo; posrednik, ki jo izvaja/predvaja; glasba sama po sebi ter poslušalec, ki jo sprejema (Borota, 2015).

Glasbo poslušamo v različnih prostorih. Avtentična izkušnja za poslušalca je poslušanje v koncertni dvorani ali opernem gledališču. Ta prizorišča že sama po sebi bogatijo naša doživetja. Poslušanje glasbe v teh prostorih je globoko estetsko in čustveno podkrepljeno. V vrtcu jo najpogosteje poslušamo v igralnici. Če je treba, jo za poslušanje glasbe preuredimo na fizični in zvočni ravni (Borota, 2015). Na poslušanje glasbe vplivajo tudi mediji kot posredniki med glasbo in poslušalcem. V vrtcu so to najprej vzgojitelji, ko pejejo in igrajo na glasbila. Ob živi interpretaciji glasbe otroci sprejemajo tudi izvajalčevo (vzgojiteljevo) podoživljanje. M. Voglar (1989) pravi, da se otrok ob živi glasbi oblikuje v prihodnjega koncertnega poslušalca. Močen dejavnik vplivanja je glasba sama. Obravnavamo jo kot tretjega vzgojitelja, zato jo skrbno izbiramo, glede na umetniško vrednost in raznovrstnost. Pri poslušanju posnete glasbe smo pozorni tudi na izvajalce in njihove umetniške reference. Vzgojitelji v vrtcu moramo biti zato pozorni pri izbiri glasbenih vsebin za otroke, saj imajo velik vpliv na izgrajevanje glasbenega okusa in estetskega doživljanja (Forrai, 1988).

Dejavnosti poslušanja glasbe so osredinjene na otroka, ki glasbo posluša. Načrtujemo jih glede na njegovo zanimanje zanj in glasbene izkušnje (Borota, 2013). Tudi M. Ajtnik (2001) na splošno ugotavlja, da so poslušalčevi kognitivni in miselni procesi pri sprejemanju glasbenih vsebin odvisni od predznanja, izkušenj, čustvenega odnosa, koncentracije in sposobnosti analiziranja in vrednotenja glasbe.

Zato je namen naše raziskave o poslušanju glasbe v vrtcu ugotoviti, kako otrok posluša in doživlja glasbo. Posebna pozornost je namenjena zbiranju in analiziranju pedagoške dokumentaci-

je o njenem poslušanju. Zanima nas tudi, kaj lahko razberemo iz dosežkov otrokovega izražanja glasbenih doživetij.

Poslušanje glasbe v vrtcu

V Kurikulumu za vrtce (1999) je poslušanje glasbe zaobjeto v globalnih in procesnih ciljih za področje umetnosti. Cilji se navezujejo na doživljanje, spoznavanje (glasbene) umetnosti in na uživanje v njej ter na razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo (glasbo). Svetovani so tudi primeri dejavnosti, kot je poslušanje izvedb in posnetkov izbranih del glasbene literature. Osrednja vodila pri načrtovanju dejavnosti poslušanja glasbe izhajajo iz načel uresničevanja ciljev Kurikuluma za vrtce. Še posebej upoštevamo načela uravnoveženosti, strokovne utemeljenosti in horizontalne povezanosti. Na izvedbeni ravni, pri načrtovanju konkretne dejavnosti poslušanja glasbe, izhajamo iz značilnosti otrokovega glasbenega razvoja, njegovih izkušenj in zanimanja. Izbira metod in izpeljava dejavnosti sta odvisni tudi od glasbe, ki jo bomo poslušali.

Z raziskavami je ugotovljeno, da otrok za poslušanje glasbe ne potrebuje formalnega znanja, saj jo sprejema in ji sledi intuitivno (Bamberger, 2000). Vsebine in doživetja, ki izhajajo iz same glasbe, bogatijo otrokove izkušnje in izgrajujejo njegov glasbeni spomin (Bamberger, 2000). V proces njenega poslušanja so vselej vključeni otrokovo estetsko doživljanje in miselni procesi. S tem si izgrajuje pomene o glasbi. Njegovo vedenje o glasbi in glasbene izkušnje otroku omogočajo poglobljanje doživljanja glasbe, kar razberemo iz njegovega glasbenega vedenja in dosežkov izražanja doživetij. V tem vzajemnem procesu si otrok izgrajuje in utrjuje glasbeni spomin ter razvija glasbeno mišljenje (Borota, 2013).

Metode poslušanja glasbe

Metodi poslušanja glasbe v vrtcu sta: doživljajska in doživljajsko-analitična metoda. Pri prvi izhajamo iz celostnega doživljanja, ki izzove pri poslušalcu čustvene reakcije, drugi način pa vključuje analitično zaznavo posameznih glasbenih elementov (Denac, 2002).

Doživljajsko poslušanje glasbe pri otroku spodbudi različna razpoloženja in čustvene odzive. Ob poslušanju podoživi različne izkušnje, ki jih domišljijsko obogati. Doživljajsko poslušanje glasbe povezujemo z dejavnostmi izražanja doživetij oziroma ustvarjanjem ob glasbi. Izdelki, ki nastanejo po poslušanju glasbe, so pomembno dokumentacijsko gradivo o otrokovem doživljanju glasbe in glasbenem razvoju.

Pri doživljajsko-analitičnem poslušanju glasbe so v ospredju intuicija in miselni procesi. Doživljanje glasbe pri tovrstnem načinu nadgradimo z usmerjanjem otrokove pozornosti na neki izrazit zvočni dogodek ali neko značilnost v glasbi. Zanimivi zvočni dogodki bodo že sami po sebi pritegnili otrokovo

pozornost. Zaradi intuicije bo pričakoval njihovo ponovitev. Zato tudi z zanimanjem sledi glasbi. Pričakovanje in radovednost sta pri otroku gonilni sili za ohranjanje pozornosti na glasbo, zato lahko glasbo z zanimivim zvočnim dogajanjem dolgo poslušata (Borota, 2015).

Problem, namen in cilji raziskave

Poslušanje glasbe je ena od osrednjih dejavnosti pri doseganju globalnega cilja glasbene vzgoje v vrtcu, to je doživljanje, spoznavanje in uživanje v glasbeni umetnosti (Kurikulum za vrtce, 1999). Raziskave o pogostosti izvajanja glasbenih dejavnosti v vrtcu kažejo, da vzgojitelji poslušanje glasbe načrtujejo manj pogosto (Denac, 2010; Borota, 2015). M. Ajtnik (2001) meni, da je razlog za tako stanje v nepoznavanju glasbene literature in v slabem obvladovanju procesa poslušanja glasbe. Razloge lahko iščemo tudi v prenasičenosti z glasbo, kar vodi v pasiven odnos do njenega poslušanja in izgubljanje stika z glasbenimi vrednotami (Oblak, 1998, v Ajtnik, 2001).

Osrednji način poslušanja glasbe v vrtcu je metoda doživljajskega poslušanja, podprta z dejavnostmi izražanja doživetij. V vrtcih se sicer izvajata likovno in gibalno-plesno izražanje doživetij, vendar se tovrstni dosežki ne obravnavajo kot pedagoška dokumentacija o otrokovem glasbenem vedenju (Borota, 2009, 2015). Zato je namen raziskave proučiti značilnosti poslušanja glasbe v vrtcu po metodi doživljajskega poslušanja glasbe, s posebnim poudarkom na razumevanju otrokovega izražanja glasbenih doživetij.

Cilji raziskave so usmerjeni v spodbujanje zanimanja za poslušanje glasbe, doživljanje raznovrstne glasbe ter izražanje razpoloženj po poslušanju. Čim bolj poglobljeno želimo spoznati in razumeti, kaj otroci doživljajo ob tem in kako svoja glasbena doživetja izražajo. Eden od ciljev je bil tudi zbrati čim bolj raznovrstno dokumentacijsko gradivo in ga analizirati glede na zastavljena raziskovalna vprašanja.

Raziskovalna vprašanja

Izhajajoč iz teoretičnih izhodišč in ciljev raziskave, smo oblikovali naslednja raziskovalna vprašanja.

1. Katere so značilnosti otrokovega gibalnega izražanja glasbenih doživetij?
2. Kaj lahko o doživljanju razberemo iz likovnih dosežkov otrok po poslušanju glasbe?
3. Kako otrok opisuje glasbena doživetja po poslušanju glasbe?

Metodologija raziskovanja

Uporabili smo kvalitativno pedagoško raziskavo. Empirična raziskava je potekala kot študija primera. V raziskavo je bilo

vklučenih štiriindvajset otrok drugega starostnega obdobja iz *Vrtca Mavrica Izola*, skupine *Ježek*. Z njimi smo izvedli pet dejavnosti poslušanja glasbe, ki so potekale od aprila do junija 2017. Bile so raznovrstne glede na vsebino glasbe in načine izražanja doživetij. Po metodi doživljajskega poslušanja glasbe smo poslušali naslednje glasbene primere.

- Antonio Vivaldi, *Koncert št. 1 v E-duru, Pomlad*, op. 8., 1. stavek.
- Jean Sibelius, *Suita 33, Small Pieces*, izbor dveh skladb.
- Robert Schumann, *Ustrahovanje*.
- Vilko in Slavko Avsenik, *Na Golici*.
- Johann Strauss, *Radetzky marš*, op. 228.

Doživetja so otroci izrazili likovno, verbalno in gibalno-plesno. Dokumentacijsko gradivo smo zbirali z opazovanjem otrok, intervjuji z otroki in analizo plesno-gibalnih ter likovnih dosežkov. V skladu s cilji raziskave smo oblikovali opazovalno listo za beleženje otrokovega glasbenega vedenja. Interpretacija likovnih dosežkov po poslušanju glasbe in evalvacija dejavnosti sta bili izvedeni v obliki intervjujev z otroki. Celotno pedagoško dokumentacijo, ki vključuje tudi avdio in video posnetke, smo analizirali in interpretirali po načelih kvalitativne obdelave podatkov.

Rezultati in interpretacija

Gibalno izražanje glasbenih doživetij

Otroci so gibalno-plesno izrazili doživetja po poslušanju vsakega od petih glasbenih primerov. Na splošno ugotavljamo, da radi izrazijo doživetja skozi gibanje. Ne glede na vrsto ali vsebino glasbe, so plesali individualno, v paru, skupinsko, v formaciji kroga ali v koloni. Izbira načina plesa je bila odvisna od trenutnih idej otrok. S smehom, ploskanjem, vriskanjem, poskakovanjem in rajanjem so izražali veselje ob poslušanju glasbe. V dejavnosti so uživali.

Prepoznali smo, da otroci s posebnimi gibalno-plesnimi motivi/vzorci opisujejo izrazita zvočna dogajanja v glasbi ali nenaadne spremembe v dinamiki. Pri poslušanju krajših odlomkov so gibalno skromni. Menimo, da se jim pri poslušanju tako kratkih skladb ne uspe pravočasno odzvati na slušne spodbude.

Z analizo video posnetkov smo ugotovili nekatere ponavljajoče se vzorce gibanja v povezavi z glasbenimi elementi in elementi interpretacije. Glasno, hitro in po razpoloženju veselo glasbo so izrazili s hitrimi in kratkimi gibi rok in nog. Umirjeno in počasno glasbo so ponazorili s počasnimi in dolgimi gibi rok. Visoke lege melodij so deklice ponazarjale s plesom baletnih plesalk na prstih. Plesale so tudi miže. Ponavljajoče se motive v glasbi so ponazorili s ponavljajočimi se gibalnimi vzorci. Pogosto so v glasbi prepoznali glasbila. Z gibanjem so posnemali, kot da na glasbila igrajo. Najpogosteje so ponazarjali igro na

kitaro, flavto, trobento in klavir. Zanimivo je, da so nekateri otroci posnemali igro na glasbila, ki jih v glasbi ni bilo.

Z analizo plesno-gibalnega izražanja glasbenih doživetij ugotovljamo, da imajo otroci med četrtem in šestim letom ob glasbi različna razpoloženja. V glasbi prepoznavajo tempo in dinamiko, pa tudi zvočno barvo. Zanimivo je, da na ravni glasbene sintakse prepoznavajo ponavljanje krajših glasbenih celot in oblikovne elemente glasbe, ki so kontrastni.

Likovno izražanje glasbenih doživetij

Likovne dosežke otrok obravnavamo kot pedagoško dokumentacijo o doživljajskem poslušanju glasbe. Zbrano dokumentacijo smo interpretirali skupaj z otroki, ki vedo, kaj so narisali in zakaj so tisto narisali. Pomembno vlogo pri interpretaciji je imel pogovor med vzgojiteljem in otrokom.

Tudi v tem primeru so otroci glasbena doživetja likovno izrazili pri vseh petih glasbenih primerih. Ne glede na zvrst glasbe ali razpoloženja ob poslušanju glasbe smo ugotovili, da rišejo tri vrste risb:

1. risbe z likovnimi prviniami,
2. risbe z likovnimi podobami
3. risbe z glasbenimi elementi.

Pogosti so tudi mešani tipi risb.

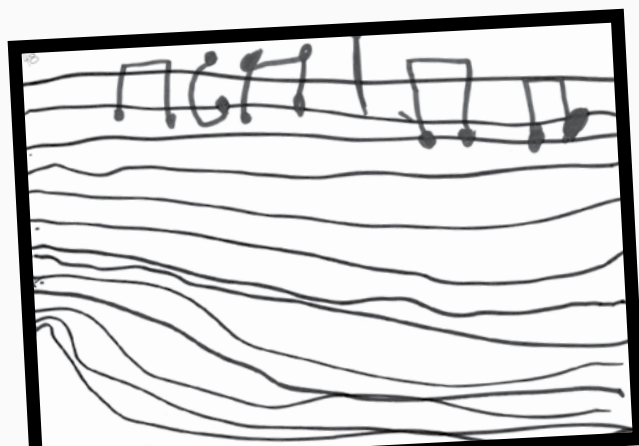
Vrste risb, ki nastanejo po poslušanju glasbe

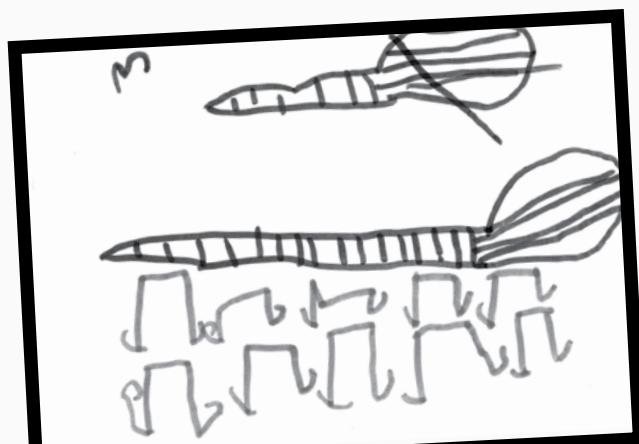
Risba 1 | Risba z likovnimi prviniami

Risba 2 | Risba z likovnimi podobami

Risba 3 | Risba z glasbenimi elementi

Risba 4 | Mešani tip risbe

Pri risbah z likovnimi prviniami so najpogosteje risali najrazličnejše krive in lomljene črte, ki jih B. Jontes (2001) razlaga kot upodabljanje različnih gibanj, dolžine teh črt pa nakazujejo intenzivnost in trajanje. Z nizom vodoravnih črt so opisovali »dolgo glasbo«, s pokončnimi nizi pa stopnjevanje v glasbi. V risbah se pojavljajo tudi gruče kratkih črtic, ki jih B. Jontes (2001) interpretira kot ponazarjanje kratkih in ponavljajočih se dogajanj. Ugotovljamo, da so se te prvine pojavile ob poslušanju hitre glasbe, s kratkimi in ponavljajočimi se motivi. Z vijugastimi črtami so ponazarjali gibanje melodije.

Deček je povedal: »To so pike, črtice, to je zvočnik in to sem jaz. Glasba mi je bila lepa. Ni bila ves čas enaka. Enkrat je bila manjša, potem pa je bila večja. Naslov bi ji dal: Violina.« (Risba 5.)

Pri risbah z likovnimi oblikami so otroci največkrat upodabljali sebe in svoje prijatelje, živali, drevesa, rože in druge oblike, povzete iz narave in družinskega okolja. Na posameznih risbah so tudi zapisali imena otrok. Prepoznali smo povezavo med vsebino risbe in zunajglasbeno vsebino, ki jim je bila predstavljena pri poslušanju programske glasbe. Če otroke seznanimo z zunajglasbenimi vsebinami, se te pogosto pojavijo v njihovih risbah.

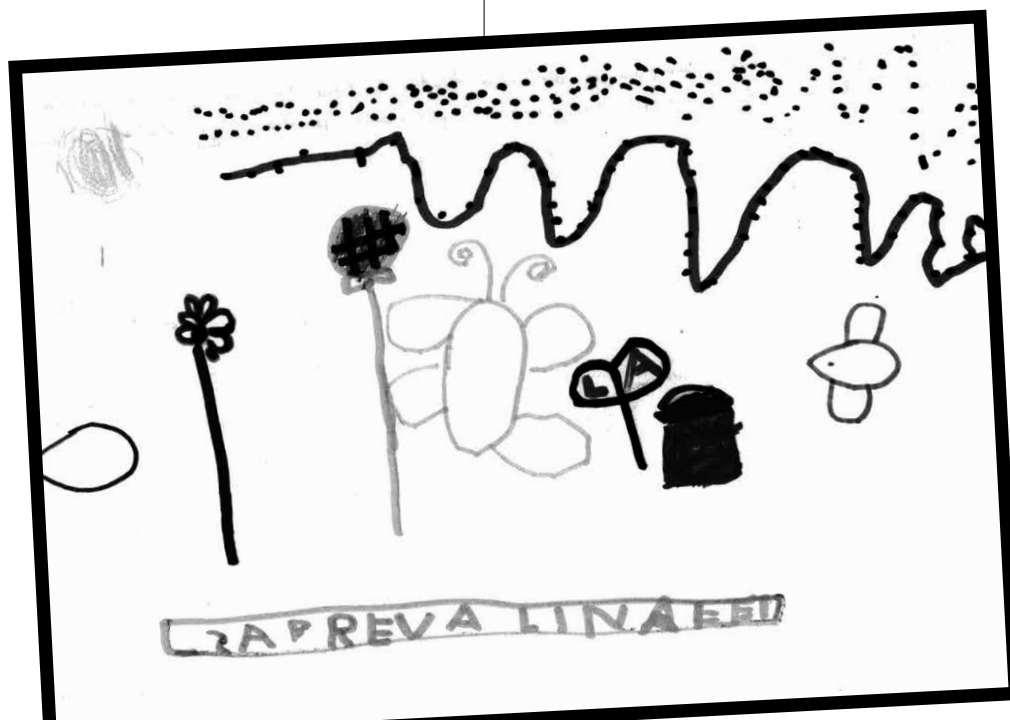
Risba 5 | Violina, deček, star štiri leta in pol

Deklica je povedala: »Glasba je bila smešna, ko je delalo tisto hitro. Ko sem jo poslušala, sem videla mavrico. Na to glasbo bi plesala. Naslov bi ji dala: Oblakec.« (Risba 6.)

V kategoriji risb z glasbenimi simboli prepoznamo risbe, na katerih so upodobljena različna glasbila. Največkrat so to violina, klavir, flavta, kitara, harmonika in bobni. Pri tem ugotavljamo, da so otroci risali tudi glasbila, ki niso bila v glasbi, ampak jih poznajo. Nekateri so note risali v notno črtovje. Pri

prepoznavanju zvoka klavirja so pogosto risali klavir skupaj s klavirskim stolom, notami in pianistom, ki glasbo izvaja. Risali so tudi pevce in mikrofone. Poleg glasbil so večkrat narisali tudi zvočnike, CD-predvajalnik in telefon, torej medije, ki smo jih uporabili pri predvajanju glasbe.

Deklica je povedala: »Narisala sem klavir, stol, besedilo, note, bombon, okno, sonce. Glasba je bila nizka. Bila je drugačna. Najbolj mi je bilo všeč uno s klavirjem.« (Risba 7.)

Risba 6 | Oblakec, deklica, stara pet let

Risba 7 | Risba, dekllica, stara pet let

Iz raznovrstnih risb, ki nastanejo po poslušanju glasbe, ugotavljamo, da otroci želijo narisati različna razpoloženja, zunaj glasbene vsebine, asociacije na drugo glasbo, pa tudi glasbene elemente in elemente interpretacije, ki so jih prepoznali v glasbi. Pri tem pa je pomembna ugotovitev, da je risba primeren medij, ob katerem nam otrok govori o glasbi.

Verbalno izražanje glasbenih doživetij

Verbalno izražanje glasbenih doživetij je za otroka zahtevno. Pri upovedovanju glasbenih doživetij potrebuje pomoč. Pomoč mu ponudi odrasli, ki vodi pogovor o glasbi, pri tem je nepogrešljiv tudi medij, s katerim se otrok izrazi. V našem primeru je bil medij risba, ki je nastala kot rezultat likovnega izražanja glasbenih doživetij. V nadaljevanju analiziramo verbalne opise, ki so jih otroci oblikovali v skupni interpretaciji z vzgojiteljem oziroma v pogovorih z vzgojiteljem.

- a) Primeri opisov, iz katerih razberemo doživljanje in prepoznavanje glasbenih prvin, kot sta tempo in dinamika

Jan, star štiri leta in pol, je povedal: »Narisal sem stole in to sta dva zvočnika, ki sta doli. Glasba je bila dobra. Na to glasbo bi tekel. *Bila je hitra in na glas.* Naslov bi ji dal: Na glas.«

Teja, stara pet let, je povedala: »To sem jaz z Gajo, ki pleševa na boben, to je glasba in to so note. Glasba je bila dobra, fajn. Ne vem, kakšen naslov bi ji dala. *Bila je hitra, počasna, malček glasna.*«

Tine, star pet let, je povedal: »To so vojaki, to je vojak – robot, to je hiša in letalo od vojakov. Glasba mi je bila lepa, malo smešna, *glasna, malo hitra, malo počasna.* Spomnila me je, ko sem s tatom šel na Svetilnik. Naslov bi ji dal: Skupaj igramo nogomet.«

Glorija, stara pet let, je povedala: »*Glasno, počasno, glasno, počasno.* Glasba je bila lepa. Na to glasbo bi plesala. Me je spomnila na klavir. Naslov bi ji dala: Rožica.«

- b) Primeri opisov, iz katerih razberemo doživljanje in prepoznavanje zvočne barve

Erik, star pet let, je povedal: »To je glasba, to so zvočniki in to je miza. Glasba je bila dobra. Dobra mi je bila *trobenta.* Zdelo se mi je *hitra in glasna.* Prepoznal sem tudi *kitaro.* *Tako glasbo bi še poslušal z mamo.* Plesal bi.«

Sonja, stara pet let, je povedala: »To je *boben,* to je ta *violina,* to so note. To je *flavta,* to je uno, to sem jaz, ki *dirigiram.*«

Mirjam, stara pet let, je povedala: »To je *violina,* to je *flavta* in to je *kitara.* To so note. Glasba mi je bila vseč. Bila je hitra in tiha. Naslov bi ji dala: *Lepa. Plesala bi na to glasbo.*«

Denis, star štiri leta in pol, je povedal: »To so črte. Samo črte. To so tudi črte. To pa so pike. *Glasba je bila lepa.* Ves čas enaka. Jaz bi ji dal ime ..., ne vem.«

- c) Primeri opisov, iz katerih razberemo zaznavanje oblikovnih elementov glasbe

Žan, star štiri leta in pol, je povedal: »To so pike, črtice, to je zvočnik in to sem jaz. Glasba mi je bila lepa. *Ni bila več čas enaka. Enkrat je bila manjša, pol pa je bila večja.* Naslov bi ji dal *Violina.*«

Sara, stara pet let, je povedala: »To pa je flavta in sonček. *Skladbici sta bili drugačni. Razlika je bila, da niso igrale enako.* Ena je bila bolj hitra, druga pa bolj počasna. Hitra je bila tista prva.«

Kris, star pet let, je povedal: »To so črte, to so take ravne črte, to so postrani, to so take ravne črte, to so tudi ravne in to so take. Glasba mi je bila vseč. Najbolj uno ttt, ttt. Ni me spomnila na nič. *Ni bila ves čas enaka. Bila je enkrat drugačna in enkrat drugačna.* Naslov bi ji dal *Pomlad.* Spomnila me je na pomlad, ker je bila bolj taka umirjena. Še bi jo rad poslušal z Marinom.«

Iz analize pogovorov z otroki in skupne interpretacije risb ugotavljamo, da ob pomoči odraslega znajo ubesediti svoje občutke, poimenovati glasbila in zvočne dogodke in jih opisati s svojimi besedami. Doživetja ubesediti z zgodbami in zunanjs glasbenimi asociacijami. Domišljjsko pripoved obogatijo z dogodki iz vsakdanjega življenja, pa tudi z dogodki iz risank in filmov. Pri opisovanju glasbe uporabljajo nekatere glasbene izraze za tempo, dinamiko in zvočno barvo. Največkrat so o glasbi povedali, da je bila lepa, smešna, strašna, hitra/počasna, glasna/tiha, visoka/nizka, enaka/različna. Radi naštevajo glasbila, ki jih poznajo, čeprav ne nastopajo v glasbi. Opisujejo tudi oblikovne dele glasbe. Opisujejo jih kot dogodke, ki so se zgodili naprej, zatem in na koncu. Sklepamo lahko, da imajo otroci med četrtem in šestim letom že razvite elementarne pojmovne strukture o tempu, dinamiki, zvočni barvi in oblikovnih delih glasbe, ki jih dojemajo na ravni enakega ali različnega glasbe-

nega dogajanja. Pri tem pa ugotavljamo, da se pri 5- in 6-letnih otrocih že nakazuje sposobnost sledenja glasbi.

Sklepne ugotovitve

Koncept poslušanja glasbe z otroki je treba v praksi razumeti celovito. Poslušanje glasbe je proces, ki se začne z usmerjanjem pozornosti na slušno zaznavo, nadaljuje z večkratnim poslušanjem iste glasbe in poglobljanjem, zaključa pa z zamišljanjem in izražanjem glasbenih doživetij ter mentalnih predstav (Borota, 2015). Strokovnjaki ugotavljajo, da na celoten proces poslušanja glasbe vpliva več dejavnikov, še posebej pa prostor, v katerem jo poslušamo, posrednik, ki jo predvaja, glasba, ki jo poslušamo, in poslušalec, ki jo sprejema (prav tam). Pedagoška dokumentacija, zbrana v dejavnostih poslušanja glasbe, nam omogoča razumeti otroka in njemu lasten način komunikacije, ki jo vzpostavi s poslušano glasbo. Poleg tega pa nam ponudi tudi vpogled v otrokov čustveni, socialni, gibalni in spoznavni razvoj (Sicherl - Kafol, 2004).

V raziskavi, ki smo jo izvedli kot študijo primera z otroki drugega starostnega obdobja, smo raziskovali značilnosti otrokovega izražanja glasbenih doživetij ob poslušanju različne glasbe. Iz različnega dokumentacijskega gradiva, ki smo ga pridobili v dejavnostih poslušanja glasbe, razberemo, da so odzivi otrok na poslušanje iste glasbe različni. To nas ne preseneča, saj otrok doživlja glasbo kot individuum, po lastnih izkušnjah in počutju. Kot primerno se je pokazalo načrtovanje različnih načinov izražanja glasbenih doživetij v povezavi z raznovrstno glasbo. Skupno vsem načinom izražanja doživetij je, da otroci skozi gib, risbo ali besedo izrazijo razpoloženje ob glasbi, glasbene prvine, elemente interpretacije, likovne elemente in izrazita zvočna dogajanja. Otroci med četrtem in šestim letom ob glasbi najraje plešejo in likovno upodabljajo, upovedovanje občutkov in značilnosti glasbe je zanje zahtevna naloga. Ob ustrezni pomoči odraslega in ustreznem mediju, po katerem spregovorijo, so tudi na tem področju uspešni. Prepoznamo rabo strokovnih izrazov za tempo, dinamiko, zvočno barvo in poimenovanje glasbil. Oblikovne elemente glasbe opisujejo s svojimi besedami, najpogosteje kot kontrast med enim in drugim delom glasbe.

Z raziskavo potrjujemo, da je poslušanje glasbe v vrtcu primer- na dejavnost, v kateri otrok vzpostavi aktiven odnos do glasbe. Glasbo podoživi in soustvari, tako da ji pripiše pomen. Dejavnost poslušanja glasbe tvori celoto z dejavnostmi izražanja doživetij, ki omogočijo odraslemu in otroku vpogled v otrokov glasbeni razvoj in celovit razvoj njegove osebnosti. Na tem področju se odpirajo nove poti razvoja predšolske didaktike glasbe in glasbene vzgoje v vrtcu.

#Viri in literatura

1. Ajtnik, M. (2001). *Izzivi poslušanja glasbe. Priročnik za učitelje glasbe in glasbenih predmetov v splošnih in glasbenih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
2. Bamberger, J. (2000). *Developing music intuition*. Oxford: Oxford University Press.
3. Borota, B. (2009). Dokumentiranje v funkciji spremljanja otrokovega glasbenega razvoja. V: *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 12, str. 5–19. Ljubljana: Akademija za glasbo.
4. Borota, B. (2013). *Glasbene dejavnosti in vsebine*. Koper: Univerzitetna založba Annales.
5. Borota, B. (2015). Bogatenje otrok preko poslušanja glasbe. V: Darinka B., Betka V., Simona Ž. (ur.), *Umetnost v vrtcu*. Ljubljana: Supra, str. 19–29.
6. Denac, O., Vrlič, T. (2001). Umetnost. V: Ljubica Marjanovič Umek (ur.), *Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce*. Maribor: Založba Obzorja, str. 107–123.
7. Denac, O. (2002). *Glasba pri celostnem razvoju otrokove osebnosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
8. Forrai, K. (1988). *Music in preschool*. Budapest: Corvina.
9. Jontes, B. (2001). *Likovni razvoj*. Študijsko gradivo. Koper: Pedagoška fakulteta.
10. *Kurikulum za vrtce* (1999). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
11. Oblak, B. (2001). *Glasbena slikanica 3. Priročnik za učitelje*. Ljubljana: DZS.
12. Pesek, A. (1997). *Otroci v svetu glasbe*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
13. Plut - Pregelj, L. (1990). *Učenje ob poslušanju*. Ljubljana: DZS.
14. Sicherl - Kafol, B. (2004). *Preverjanje in ocenjevanje pri glasbeni vzgoji*. Domžale: Izolit.
15. Voglar, M. (1989). *Otrok in glasba*. Ljubljana: DZS.